

Torsdagen den 17 oktober
Kl. 15.00

Om skärpta bestämmelser för miljöskadliga utsläpp

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 9 innevarande månad.

2 § Svar på fråga 1985/86:74 om skärpta bestämmelser för miljöskadliga utsläpp

Anf. 1 Statsrådet INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Nils Berndtson har frågat mig om regeringen kommer att verka för skärpta bestämmelser för miljöskadligt utsläpp. Frågan är ställd med anledning av att koncessionsnämnden för miljöskydd nyligen omprövat kraven rörande kvicksilverutsläppen från avfallsförbränning vid Gärstadsverket i Linköping.

Regeringen kommer, liksom hittills, att även i fortsättningen verka för att miljöskadliga utsläpp begränsas i den omfattning som behövs för att risker för påverkan på människors hälsa och på miljön skall kunna elimineras. I fråga om exempelvis avfallsförbränning och utsläpp av kvicksilver har regeringen vidtagit en rad åtgärder. Jag vill här främst erinra om de skärpta bestämmelser för rökgasrening vid avfallsförbränning som regeringen meddelat i flera beslut i besvärssärenden enligt miljöskyddslagen – bl. a. i ett beslut i oktober 1984 angående en planerad avfallsförbränningsanläggning i Karlstad. Regeringen har vidare i maj i år uppdragit åt naturvårdsverket och energiverket att inom ett år utreda de energitekniska och miljömässiga förutsättningarna för avfallsförbränning. Åtgärder för att begränsa utsläppen till mark och luft av kvicksilver från batterier behandlades i regeringens proposition 1984/85:118 om kemikaliekontrollen.

Det av Nils Berndtson nämnda beslutet om Gärstadsverket kan jag inte nu kommentera, eftersom ärendet kan komma att överklagas till regeringen.

Anf. 2 NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Samtidigt som jag tackar den nytilsatte miljöministern för svaret på min fråga vill jag gärna välkomna honom till uppgiften. Här finns angelägna frågor att ta itu med. Tillsättandet av ett särskilt statsråd för miljöfrågor har väckt förhoppningar om skärpt attityd mot miljöskador.

Det finns faktiskt händelser som pekar i motsatt riktning. Dit hör exempelvis att koncessionsnämnden för miljöskydd nyligen förvandlat

gränsvärdet för kvicksilverutsläpp vid Gärstadsverket i Linköping till ett något luddigt målsättningsvärde. Detta sker mot den ståndpunkt som intagits av såväl länsstyrelsen i Östergötland som naturvårdsverket.

Redan det satta gränsvärdet på 100 kg kvicksilverutsläpp är högt. Nu säger koncessionsnämnden att "målsättningen skall vara att i möjligaste mån uppnå angiven begränsning till 100 kg av kvicksilverutsläppet --". Vad är nu detta?

Det är naturligtvis bra med de åtgärder som redovisas i svaret. Men det räcker tydligen inte. Det visar det fall som jag påpekat. Utan att kommentera Gärstadsverket i Linköping kan väl ändå denna fråga besvaras: Vad tänker Ingvar Carlsson göra från sin nya position för att myndigheterna skall skärpa i stället för att luckra upp bestämmelser för miljöskadligt utsläpp?

Anf. 3 Statsrådet INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Vi kommer naturligtvis att följa handläggningen av dessa ärenden mycket noga. I den mån vi kommer fram till slutsatsen att någon skärpning av lagbestämmelserna är erforderlig, återkommer jag till riksdagen med ett sådant förslag.

Anf. 4 NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Det tackar jag för. Jag tror att det kommer att finnas behov av skärpningar.

Jag vill erinra om den reaktion som skedde på länsstyrelsehåll efter det beslut som jag hänvisade till. Där säger man: "Tidigare hade vi klara besked som gav oss ryggrad i vårt handlande. Det har en högre myndighet nu tagit ifrån oss." Vidare säger man att "det skapar en diffus situation för oss som tillsynsmyndighet".

Jag tror att den nytillsatte miljöministern kan bidra till att tillsynsmyndigheterna får ryggrad i sitt handlande och att en diffus situation inte blir rådande. Det kan ske genom en klar markering av att det inte är uppluckrade utan skärpta regler som behövs mot utsläpp och annan miljöskadlig verksamhet.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Meddelande om svar på interpellationerna 1985/86:1, 5 och 10

Anf. 5 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Med hänvisning till riksdagsordningen får jag meddela kammaren följande. Jag avsåg att den 4 november lämna svar på interpellationer av Sten Svensson, Hans Göran Franck och Alexander Chrisopoulos om flyktingpolitiken, men då en av interpellanterna är förhindrad att närvara i riksdagen denna dag är min avsikt att i stället besvara interpellationerna den 5 november.

Anf. 6 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Karin Söder har frågat vilka åtgärder som planeras för att barnens rättigheter bättre skall tillvaratas vid behandling av flyktingärenden.

Den här frågan uppmärksammades i samband med de ändringar i utlänningslagen som genomfördes år 1984 (prop. 1983/84:144). Jag uttalade då att utlänningsärenden där barn förekommer enligt praxis prövas med förtur och att en lång vistelsetid i Sverige bör kunna vägas in i bedömningen av om en barnfamilj skall få stanna kvar här. Jag förklarade också att det bl. a. av hänsyn till handläggningstiderna är omöjligt att genomföra särskild social utredning i varje ärende där barn finns med men att läkarundersökning eller motsvarande självfallet bör ske varje gång detta är påkallat av omständigheterna i ett enskilt ärende.

I en annan proposition det året (1983/84:124) uttalade jag att det i vissa fall kan vara lämpligt att erbjuda hälsundersökningar och att socialstyrelsen i samråd med statens invandrarverk borde utarbeta rekommendationer om innehållet i dessa undersökningar. Socialstyrelsen har också utfärdat allmänna råd beträffande hälsundersökningar bl. a. för asylsökande och då uttalat att dessa bör erbjudas en inledande hälsundersökning. En arbetsgrupp inom socialstyrelsen, i vilken även statens invandrarverk och Landstingsförbundet ingår, följer upp tillämpningen av dessa allmänna råd.

Jag menar därför att man redan i dagsläget ser till barnens intressen. Barnens speciella situation i flyktingärenden bevakas också kontinuerligt.

Anf. 7 KARIN SÖDER (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Gradin för svaret.

Jag kan dess värre inte säga att jag är helt tillfreds med det svar jag har fått. Min fråga löd: Vilka åtgärder planeras för att barnens rättigheter *bättre* skall tillvaratas vid behandling av flyktingärenden? Som svar får jag bl. a.: "Barnens speciella situation i flyktingärenden bevakas också kontinuerligt.", förutom att här refereras till olika allmänna råd och annat.

Det är faktiskt en mycket väsentlig fråga, vad som görs med anledning av den situation som i dag föreligger bl. a. i Trelleborg. Jag frågar statsrådet: Har inte statsrådet fäst uppmärksamheten på att där finns barn som i veckor, ja månader, måste stanna i sterila miljöer utan att någon vare sig medicinsk, psykologisk eller social personal utreder hur de här barnen har det? Detta är en faktisk verklighet, som verifieras i media och av sakkunnig personal mest varje dag. Det är också en verklighet att familjer splittras, att 15–16-åringar har tagits i förvar utan att man vet var den övriga familjen befinner sig. Det här har lett till att många av dessa flyktingbarn har hamnat i en mycket besvärlig situation och far mycket illa.

Jag vill gärna fråga statsrådet Gradin: Är statsrådet beredd att bedöma alla barn som kommer hit individuellt? Är regeringen beredd att ge myndigheterna sådana resurser att de kan bevaka barnens medicinska, psykologiska och sociala situation? Är regeringen beredd att agera på ett sådant sätt att barn

*Om tillvaratagande av
barnens rättigheter i
flyktingärenden*

3

inte skall behöva lämna Sverige och säga att de trodde att man brydde sig om barn i Sverige men har erfarit något helt annat?

Anf. 8 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Jag kan meddela kammaren att jag i dag haft en lång överläggning med Rädde barnen, just utifrån den fråga som Karin Söder har ställt. Där har vi noga gått igenom barnens situation i olika sammanhang.

Dels gäller det att ställa sig frågan hur man skall se på asylsökande vid gränsen, om de också har barn med sig, och vad man i det sammanhanget kan använda flyktingpolitiken till.

Dels handlar det om de barn som kommer in i processen och alltså skall bedömas tillsammans med sina föräldrar, och där tycker jag alltså att vi har börjat få till stånd ett ganska hyggligt system där man också tar hänsyn till barnens speciella skäl.

Att det sedan, när situationen är så jobbig som den för närvarande är, behöver göras många förbättringar, det håller jag gärna med Karin Söder om.

Anf. 9 KARIN SÖDER (c):

Herr talman! Jag är glad över det som statsrådet nu säger, att det behöver sättas in resurser för att förbättra situationen. Det är just detta som så många i vårt land kräver – att barn skall få den värdiga behandling som de är berättigade till och att även de skall utredas – inte bara de vuxna.

Jag vill gärna slå fast att jag står bakom huvudprinciperna i flyktingpolitiken. Vi måste alla vara med och ta ansvar för den. Men då är det också viktigt – bl. a. för att motverka rasism och flyktinghat – att vi också uppträder på ett sådant sätt att människor behandlas med respekt och värdighet i vårt land, och då behöver det sättas in ytterligare resurser för barnens vidkommande.

Jag vill upprepa frågan: Är man från regeringens sida beredd att ställa dessa resurser till förfogande? Jag är övertygad om att frivilligorganisationerna också vill dra sitt strå till stacken.

Anf. 10 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Just frivilligorganisationerna landet över borde kunna spela en betydande roll inte minst när det gäller flyktingmottagandet. Riksdag och regering har redan slagit fast att vi borde kunna hitta former för detta. Men tyvärr är det väl så att man varit fullt sysselsatt med att ordna flyktingmottagandet för de många människor som kommit, och då har man inte haft ork och kraft att också göra dessa speciella anordningar. Men det är min förhoppning att man för både barn och vuxna skall kunna hitta sysselsättningar – någonting att göra – medan dessa människor väntar på att ärendet skall bli färdigbehandlat.

Anf. 11 KARIN SÖDER (c):

Herr talman! Frivilligorganisationerna ställer säkert upp för att hjälpa till i dessa situationer, men det får inte bli så att frivilligorganisationerna skall stå för humaniteten och staten stå för de ibland knapphändiga materiella resurserna och annat. De myndigheter som har att handlägga dessa frågor

måste uppträda på ett sådant sätt att både humaniteten och respekten för människan tillgodoses.

Jag vill avsluta den här debatten med att säga att vi kommer att bevaka dessa frågor och återkomma med frågor, om inte barnens rättigheter tillgodoses på ett bättre sätt än vad som sker i dag. Vi vill inte se att barn som kommer till Sverige från ett sargat land blir ytterligare plågade här därför att vi inte tar hand om dem på rätt sätt i avvaktan på att utredningar för de vuxna i familjen slutförs.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1985/86:13
17 oktober 1985

*Om ökat rättsskydd för
flyktingar*

5 § Svar på frågorna 1985/86:24 och 59 om ökat rättsskydd för flyktingar

Anf. 12 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Oswald Söderqvist och Jörn Svensson har ställt frågor rörande rättssäkerheten i s. k. terroristärenden. Oswald Söderqvists fråga är ställd till justitieministern, men har överlämnats till mig för besvarande. Jag besvarar båda frågorna samtidigt.

Terroristparagraferna har införts i svensk lagstiftning därför att utvecklingen av den internationella terrorismen medfört att man i vissa fall måste kunna tillgripa andra medel än de som finns i utlänningslagens "normala" regler om avvisning eller utvisning eller i annan lagstiftning angående förebyggande och beivrande av brott. De måste också ses mot bakgrund av att en utlänning inte har någon automatisk rätt att vistas i Sverige.

Terroristbestämmelserna syftar till att *förebygga* terroristdåd och kan därför tillämpas även om det inte har förekommit någon brottslig verksamhet som går att beivra. Förutsättningarna för att någon skall kunna utvisas som presumtiv terrorist är emellertid noga angivna i lagen.

För det första skall det finnas välgrundad anledning att anta att utlänningen tillhör eller verkar för en terroristgrupp eller terroristorganisation som – mot bakgrund av vad man vet om dess verksamhet – kan befaras begå terroristdåd utanför sitt hemland och därvid även i Sverige. För det andra anges det uttryckligen i lagen att det skall föreligga fara för att utlänningen i fråga själv kommer att medverka till terroristhandlingar här.

De grundläggande principerna för dessa bestämmelser kan enligt min mening inte ändras.

Anf. 13 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Anita Gradin för svaret.

Anledningen till att jag ställt frågan är behandlingen av den kurdiska grupp som alla känner till. Bakgrunden till denna behandling är det mord som skedde i Uppsala förra sommaren, då en kurd sköts ner på Stora torget.

Det gjordes en polisundersökning i vanlig ordning. Länsåklagaren granskade fallet, men utredningen lades ner eftersom mördaren hade gripits och numera också har fått sitt straff efter sedvanlig rättegång enligt svensk rättspraxis.

Därefter agerade emellertid säkerhetspolisen i Sverige. Trots att länsåkla-

garen i Uppsala hade lagt ner utredningen och sagt att det inte fanns någonting som tydde på en sammansvärjning bakom mordet, tog säpo upp fallet. Man använde sig av terroristparagrafen i utlänningslagen, grep ett antal kurder som tillhör organisationen PKK och klassade dem som terrorister.

Mot bakgrund av vad som sägs i svaret är det att märka att Sverige är det enda land i Västeuropa som har klassat PKK som terroristorganisation. Om invandrarministern har andra uppgifter så rätta mig, men efter vad jag vet har inte ens Västtyskland klassat PKK som terroristorganisation, vilket alltså vi har gjort.

Eftersom PKK betraktas som en terroristorganisation sekretesstämplas hela ärendet. Det är då som rättssäkerheten enligt min uppfattning kommer i fara. De anklagade och deras advokat får inte veta anklagelsen.

Jag upplever svaret som mycket negativt, eftersom invandrarministern här säger att lagen inte kan ändras. Jag anser att den kan och bör ändras. Jag frågar: Hotar inte terroristparagrafen rättssäkerheten?

Anf. 14 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Det borde stå allt klarare att terroristbestämmelserna är rättsligt olämpliga och att de slår snett när det gäller att bekämpa verklig terrorism.

Man kan inte i längden här i Sverige ha en ordning där först förundersökningen läggs ner därför att det saknas rimlig grund för misstanke om förberedelse till brott och sedan samma person enligt terroristbestämmelserna kan utsättas för drastiska inskränkningar i sina medborgerliga rättigheter.

Skall man ha en sådan här lag av förebyggande natur måste skärpta krav ställas på den.

För det första måste man ha en viss definition av vid vilken nivå en misstanke kan grunda ingripande. Den får inte, som nu, vara godtycklig eller bygga på observationer som saknar klar innebörd och som inte har något inbördes sammanhang. Med avseende på uttrycket "välgrundad misstanke" följs inte lagen. En person kan med utgångspunkt i lagen råka ut för repressalier även om det inte finns någon som helst misstanke. Det visar de aktuella fallen.

Vidare måste partens juridiska ombud ha rätt till full insyn i materialet och bl. a. – eventuellt under tystnadsplikt, om så krävs – kunna ställa frågor till säkerhetspolisens rapportörer. Löften om en sådan fullständig insyn gavs här i riksdagen för ca tio år sedan, men de löfena har aldrig hållits.

Slutligen måste man bli mycket vaksammare mot uppgifter från utländska säkerhetstjänster. Som vi vet är de ibland själva engagerade i terroristisk verksamhet. Det gäller t. ex. Frankrike, Västtyskland och Italien. Och de turkiska myndigheterna skall vi bara inte tala om i detta sammanhang. Uppgifter från dem har tydligen använts i en del aktuella fall.

Det gäller alltså att ge våra egna säkerhetsorgan bättre politisk skolning och kunskap. Annars får verksamheten en farlig slagsida, som i längden leder till bristande effektivitet i kampen mot terrorismens faror.

Jag vill gärna ha statsrådets synpunkter på de frågor jag fört fram.

Anf. 15 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Först några tankar kring det förhållandet att mycket av det material som förekommer i dessa ärenden är hemligstämplat. Jag kan förstå att många tycker att det är svårt när materialet inte är tillgängligt för alla och att detta förhållande kan inge oro.

Men man måste komma ihåg att det ibland är nödvändigt att väga olika intressen mot varandra. Sekretesslagen innehåller bestämmelser om att den rätt att ta del av allt material en part normalt har endast gäller under förutsättning att detta, som det står, "kan ske utan allvarlig fara för det intresse sekretessen skall skydda". Det ligger i sakens natur att terroristärenden i allmänhet i betydligt större omfattning än när det är fråga om vanliga förvaltningsmål innehåller sådant material som inte kan offentliggöras.

Anf. 16 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Det är ju just här som rättssäkerheten kommer i fara, och det är just därför lagen kan och bör ändras. Det är otillfredsställande som det fungerar i dag. Det gäller inte bara fallet med kurderna. För drygt fyra år sedan hade vi under de borgerliga invandrarministrarnas tid fallet med PFLP, en palestinsk organisation, då man ville slänga ut 35 palestinier på ett bräde med stöd av den här lagen. Så småningom kom man fram till att de flesta av dem kunde få stanna, efter opinionsyttringar av olika slag.

Detta visar faran av att ha en lagstiftning som inte ens ger de juridiska ombuden tillfälle och rättighet att ta del av allt material. Det kan inte vara tillfredsställande, och det är djupt beklagligt att invandrarministern inte vill hålla med om att det behövs en översyn av lagen. Det strider också något mot vad som tidigare har sagts i pressen, nämligen att det kanske finns vissa möjligheter att göra en översyn av den.

Vi hoppas på en bättre förståelse för de här synpunkterna i framtiden.

Anf. 17 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Det är ytterst otillfredsställande att inte regeringen står fast vid löftet från 1975. Det Anita Gradin säger i dag om den misstänktes rätt att via ombud ta del av säkerhetspolisens material innebär nämligen en betydligt restriktivare hållning än den som Anna-Greta Leijon gav uttryck för i december 1975, när jag frågade henne om samma sak.

Det leder alltid till godtycke när man på det här diffusa sättet hänvisar till att det finns ett överordnat intresse som avgör om man skall sekretessbelägga materialet. Det blir ju då alltid myndigheten själv som avgör vad i anklagelserna som kan komma att sekretessbeläggas och som blir oåtkomligt.

I ett av de aktuella fallen har det förekommit att man åberopat sig på en artikel i en tidning på det kurdiska språket som ges ut i Västtyskland. Uppenbarligen har uppgift om den kommit från någon turkisk källa, förmodligen den turkiska säkerhetstjänsten. Det är uppenbarligen här fråga om en vantolkning, troligen en uppsåtlig sådan, av vad som står i artikeln. Detta är ett exempel på en uppgift som har använts och som icke kunnat bemötas.

Anf. 18 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Jag tror att vi måste komma ihåg att en lagstiftning som denna är till för att förebygga terroristdåd. Även om också jag tycker att det är beklagligt att vi skall behöva ha en sådan här lagstiftning, har det tyvärr visat sig vara nödvändigt.

Till Oswald Söderqvist vill jag säga att jag anser att vi behöver sådana här bestämmelser. Däremot tror jag att vi gott kan diskutera på vilket sätt vi skulle kunna göra denna lagstiftning bättre och se över den, så att fler kan bli till freds ur rättssäkerhetssynpunkt. Där mottas alla goda tankar och förslag för att vi skall kunna jobba vidare på den vägen.

Anf. 19 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Det är väl ingen som har ifrågasatt att vi måste ha lagar som skyddar liv och egendom och även speciella lagar när det uppträder speciella företeelser i samhället och i världen. Det är helt klart. Men det är också helt klart att den här lagen – och det gäller från dess början – är otillfredsställande ur rättssäkerhetssynpunkt. Som den har använts i det relaterade fallet kan man inte säga annat än att det är från svensk synpunkt beklagligt att vi har en lag som används på detta sätt. Det måste bli en förändring, såvitt jag kan förstå.

Nu kommer frågan upp i konstitutionsutskottet igen, eftersom den är vilande där, och jag konstaterar än en gång att det är bara här i Sverige som man har klassat den här organisationen som terroristorganisation. Den svenska säkerhetspolisen har gjort det, och sedan har man behandlat dessa människor enligt det mönstret. Det är uppscendeväckande att vi i Västeuropa är ensamma om en sådan bedömning.

Anf. 20 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Statsrådet kan väl hålla med mig om att om man skall ha en sådan här förebyggande lag, vilket situationen i och för sig kanske talar för att man måste ha, så måste det väl ändå finnas en viss nivå där misstanken kan grunda åtgärder mot en människa. Denna nivå får inte ligga hur lågt som helst, vara oåtkomlig, godtycklig eller slarvig. Den anklagade måste ju ändå ha en fair chans att kunna, om han eller hon är oskyldig, fria sig från misstanken. Annars kan man ju bli utsatt för att leva i Sverige med sådana här inskränkningar av den personliga friheten utan att veta att de upphör och utan att de någonsin upphör så länge man befinner sig i landet. Det är väl ändå ett rimligt krav att man skall ha en striktare nivå på bevisningen och på anklagelsen.

Sedan vill jag ställa en direkt fråga: Har ni i dessa kurdiska fall använt er av uppgifter eller material som kommer från den turkiska säkerhetstjänsten eller andra turkiska myndigheter?

Överläggningen var härmed avslutad.

Om åtgärder med anledning av hungerstrejken bland kurder i Sverige

Anf. 21 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Oswald Söderqvist har frågat mig om vilka åtgärder regeringen tänker vidta i fortsättningen med anledning av den pågående hungerstrejken bland kurder i Sverige.

De berörda kurderna har av regeringen bedömts vara presumtiva terrorister och har därför utvisats. Eftersom de riskerar förföljelse i Turkiet har regeringen beslutat att utvisningen för närvarande inte skall verkställas. I stället har de ålagts vissa restriktioner under den fortsatta vistelsen i Sverige. De får t. ex. inte utan tillstånd av polismyndigheten lämna hemkommunen och skall anmäla sig hos polismyndigheten.

Sådana föreskrifter kan när det finns skäl till detta förändras av rikspolisstyrelsen. De kan också ändras av regeringen. I tidigare fall har således förekommit att lättnader har medgetts exempelvis för att möjliggöra förvärvsarbete.

Även i de nu aktuella ärendena är regeringen beredd att pröva framställningar om förändringar i de meddelade besluten. Därvid görs en individuell prövning av den enskildes behov av sådana förändringar och de övriga omständigheter han åberopar. En väl underbyggd prövning måste göras i varje enskilt fall. En sådan prövning får en hungerstrejk inte hindra.

Anf. 22 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret också på den här frågan.

Bakgrunden till min fråga är tidigare uttalanden från regeringen och invandrarministern om att kurdernas förhållanden var någonting som resp. kommun där de vistas skulle ta ansvar för. Det kunde inte annat än väcka uppmärksamhet om inte regeringen skulle ta något ansvar för detta utan lägga över ansvaret på de kommunala myndigheterna i den kommun där kurderna råkade vara när domen drabbade dem.

Det som nu sägs här tycker jag är en uppmjukning av den attityden. Regeringen är uppenbarligen beredd att ompröva besluten och inte låsa fast de här människorna på livtid i en viss bestämd kommun i Sverige; det kan tydligen finnas möjlighet till omprövning. I den intervju som statsrådet beviljade tidningarna i dag har vi också sett att det finns sådana här propåer. Jag tycker att det är tillfredsställande att regeringen kan tänka sig en omprövning. Också härvidlag är det ju fråga om humanitet och sättet att behandla människor som har hamnat i en sådan här situation. Det kan inte vara de enskilda kommunernas och kommunledningarnas sak utan regeringens, eftersom det är regeringen som tillämpar lagen och inte de kommunala myndigheterna.

Anf. 23 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Nu tror jag faktiskt att Oswald Söderqvist blandar samman olika saker. Regeringen fattar beslut och beslutar också om förändringar i gällande beslut, men det är t. ex. kommunens sociala myndigheter som bör stå i förbindelse med vederbörande, hjälpa till att planera bostad m. m., så att

Prot. 1985/86:13
17 oktober 1985

Om villkoren för politisk asyl i vissa fall

de lever inne i samhället och inte hamnar utanför. Detta är mycket viktigt, och det är på basis av sådana arrangemang som regeringen och rikspolisstyrelsen sedan kan agera.

Anf. 24 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Givetvis känner jag till socialtjänstlagen och de sociala myndigheternas ansvar i kommunerna, men det var inte det saken gällde för någon vecka sedan när frågan blev aktuell, sedan regeringen hade avvisat propåer att förändra sin attityd till det här människorna. Då hänvisades det just till att kommunen och dess sociala myndigheter är ansvariga, men det är inte just det som det är fråga om. Om de här människorna hungerstrejkar och närmar sig ett tillstånd som ganska snart kan leda till döden, kan regeringen inte bara hänvisa till socialtjänstlagen och säga att det är resp. kommuners bord. Kanske är detta bekvämt och formellt riktigt, men moraliskt måste väl regeringen ta sitt ansvar och inte bara hänvisa till kommunerna.

Jag tar emellertid fasta på vad som står i svaret, nämligen att man är beredd att ompröva saken. Det är ett steg i rätt riktning, och jag hoppas på en förbättring.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1985/86:84 om villkoren för politisk asyl i vissa fall

Anf. 25 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Maria Leissner har frågat mig om jag har för avsikt att vidta några åtgärder för att förhindra utvecklingen av praxis, där moder, fader och minderårigt barn anses ha olika stark grund för att få stanna i Sverige.

Jag kan självfallet inte uttala mig om det enskilda fall som utgör bakgrund till frågan. Rent allmänt gäller emellertid följande.

En grundläggande princip vid tillämpningen av utlänningslagstiftningen är att undvika splittring av familjer. En utlänning får således stanna i Sverige, om hans make har uppehållstillstånd. Motsvarande gäller beträffande minderåriga barn vilkas föräldrar får vistas här. Om en utlänning bedöms som flykting, får i allmänhet även hans make flyktingstatus.

Även vid verkställighet gäller normalt att familjesplittring undviks. I situationer då någon av familjemedlemmarna håller sig undan för att förhindra verkställigheten av ett avlägsnandebeslut, kan det dock undantagsvis bli nödvändigt att tillfälligt dela familjen. Ansvaret för familjesplittringen faller då enligt min mening på den som gömmer sig.

Jag kan mot denna bakgrund inte se att det finns någon risk för utvecklingen av en sådan praxis som Maria Leissner nämner.

Anf. 26 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret.

Jag finner det anmärkningsvärt att svenska myndigheter lägger skulden på annan person i detta enskilda fall – just den man som höll sig undan – när polisen genom avvísning medvetet splittrar en familj.

Det är inte rimligt att handläggande myndigheter i fortsättningen i något enda fall genom sina åtgärder skiljer spädbarn från deras föräldrar. I detta enskilda fall förelåg det dessutom nya skäl kvällen innan avvisningen verkställdes, så ansökan skulle upp till prövning igen. Trots detta utvisades spädbarnet och modern i familjen till Libanon. Jag finner det också särskilt anmärkningsvärt att myndigheter väljer att utvisa små barn till Libanon under de omständigheter som råder där.

Jag är oroad över statsrådets svar, därför att jag tror att det innebär att det inte är möjligt att undvika att sådana här händelser upprepas. Det behövs självfallet klara signaler från regeringen om att svenska myndigheter i fortsättningen inte skall splittra familjer genom sina egna beslut.

Anf. 27 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Enligt reglerna kan jag inte yttra mig om sådana enskilda ärenden som berörs i detta fall.

Principen är att familjer skall hållas samman såväl när människor avvisas vid gränsen som när det handlar om utvisning. Sedan tror jag att det inte alltid är möjligt att undvika att en familj splittras genom att det händer saker och ting. När det handlar om människor kan det tyvärr ibland inträffa överraskningar.

Anf. 28 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Det borde gå att undvika sådana överraskningar som att spädbarn skiljs från sina familjer. Jag hoppas, som sagt, att det kommer en klar signal från regeringen till handläggande myndigheter om att sådant här inte får hända i fortsättningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1985/86:21 om socialstyrelsens planer på ett slutenvårdsregister

Anf. 29 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Gunnar Hökmark har frågat mig om jag avser att ta något initiativ för att tillse att socialstyrelsens slutenvårdsregister inte byggs ut, innan data- och offentlighetskommittén är färdig.

Socialstyrelsen har sedan många år flera medicinska register med personuppgifter, s. k. personregister. Förutom register för den slutna vården finns bl. a. cancerregistret och födelse- med missbildningsregistret. Uppgifterna är ett viktigt underlag för socialstyrelsens tillsyn enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:673). Genom bearbetning av uppgifter ur dessa register kan socialstyrelsen följa och analysera utvecklingen av sjuklighet och vårdkonsumtion inom olika befolkningsgrupper, bl. a. grupper med hög sjuklighet och stor risk för tidig död. Uppgifterna i registren är också av stor betydelse som underlag för epidemiologiska, hälsoekonomiska och andra forskningsprojekt inom hälso- och sjukvården.

Samtidigt kan konstateras att den rättsliga regleringen av tillgängligheten

av uppgifter ur landstingens patientdatabaser är något oklar. Data- och offentlighetskommittén har därför fått i uppdrag att ytterligare analysera denna fråga. I propositionen (1984/85:181) om utvecklingslinjer för hälso- och sjukvården uttalades emellertid att det var angeläget att socialstyrelsen fortsatte med uppbyggnaden av system för bearbetning och analys av uppgifter ur landstingens databaser. Riksdagen gjorde ingen erinran mot detta uttalande.

Datainspektionen har nyligen i ett beslut givit socialstyrelsen tillstånd att inrätta och föra ett personregister benämnt Slutenvårdsregister för riket. Justitiekanslern har överklagat datainspektionens beslut. Socialstyrelsen har i skrivelse till regeringen anmält att styrelsen beslutat att tills vidare avstå från att inrätta det nu nämnda registret.

Anf. 30 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Först vill jag be att få tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Ett slutenvårdsregister kommer att innehålla en lång rad olika och mycket känsliga uppgifter om de enskilda medborgarna. Riksdagen har emellertid inte fattat något beslut om att inrätta ett sådant register, utan tvärtom har data- och offentlighetskommittén i uppdrag att utreda frågan om huruvida riksdagen skall fatta beslut om denna typ av register.

Det är bra att socialstyrelsen för tillfället har avstått från att bygga ut detta register, därför att det ger utredningen möjlighet att arbeta vidare och komma med förslag. Det är också bra att det visar sig att det uppenbarligen lönar sig med opinion i dessa frågor.

Men det finns också, herr talman, litet grand av oklarhet i statsrådets svar – av det skälet att Gertrud Sigurdsen egentligen inte svarar på frågan. Det faktum att socialstyrelsen nu har sagt att man inte avser att gå vidare med uppbyggnaden har regeringen tagit till intäkt för att inte besluta om justitiekanslerns överklaganden.

Man kan därför fråga sig vad statsrådets svar egentligen innebär. Jag skulle vilja veta om det innebär att statsrådet anser att detta register inte skall byggas ut förrän data- och offentlighetskommittén har utrett frågan om hur sådana register skall inrättas. Eller innebär det kanske rent av att hon inte tycker att man skall ha den här typen av register? Eller kan det vara så, att frånvaron av ett regeringsbeslut kan komma att innebära att socialstyrelsen, när man så tycker är lämpligt, fortsätter att bygga ut detta mycket stora och mycket känsliga register, utan att det ens har fattats ett beslut om det i riksdagen?

Anf. 31 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Det lönar sig med opinion, säger Gunnar Hökmark. Jag vill erinra om att när datainspektionen fattade beslutet om att ge socialstyrelsen detta bemyndigande, så var det ingen diskussion – och en av ledamöterna i datainspektionens styrelse är Gunnar Hökmark.

Jag kan svara precis som jag har gjort i mitt första inlägg – att eftersom socialstyrelsen har kommit med denna skrivelse vidtar regeringen för närvarande inga åtgärder med anledning av JK:s yrkande om inhibition.

Anf. 32 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Statsrådet Sigurdsen borde veta att datainspektionen inte är någon allmän tyckarklubb utan har att pröva olika tillståndsårenden i enlighet med datalagen och de möjligheter datalagen ger datainspektionen att agera. Mitt personliga tyckande spelar alltså mindre roll. Man måste göra en prövning i enlighet med vad datalagen anger. Däremot har jag i min egenskap av riksdagsman ställt frågan här till Gertrud Sigurdsen. Och en lång rad andra personer och instanser i det svenska samhället har reagerat mot det här registret.

Därför ställer jag återigen frågan: Anser Gertrud Sigurdsen att detta register icke skall utbyggas förrän data- och offentlighetskommitténs utredningsresultat föreligger? Den väsentliga frågan är om vi i Sveriges riksdag skall få en kontroll på detta, så att man här fattar beslut om man skall inrätta denna typ av stora register. Det är alltså det som är min fråga, och det är den frågan som Gertrud Sigurdsen ännu inte har besvarat.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1985/86:77 om åtgärder mot oral galvanism

Anf. 33 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Hugo Bergdahl har frågat mig om vilka åtgärder jag avser att vidtaga för att kunna komma till en lösning i fråga om oral galvanism.

Regeringen har lämnat socialstyrelsen i uppdrag att utreda vissa frågor rörande tandersättningsmaterial. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 1985. Socialstyrelsen skall bl. a. utreda förutsättningarna för att fabrikanter och importörer skall vara skyldiga att uppge innehållet i materialen. Förutsättningarna för att upprätta ett produktregister och ett register över biverkningar skall även studeras. Vidare skall ett underlag till vårdprogram utarbetas för patienter med tandbesvär, vilka kan sättas i samband med materialen.

Socialstyrelsen skall också enligt utredningsuppdraget ange ytterligare behov av forskning och annan kunskapsutveckling om materialens lokala och generella biverkningar.

Forskning om och provning av dentalmaterial sker bl. a. vid det Nordiska Institutet för Odontologisk Materialprovning (NIOM) i Oslo. Vid NIOM sker för närvarande ett arbete med att utarbeta program för att prova alternativa tandfyllningsmaterial. Jag utgår från att dessa material i allt större utsträckning kommer att kunna ersätta amalgam så snart de visat sig vara tillfredsställande ur olika aspekter, bl. a. fria från olika former av biverkningar.

Anf. 34 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret på min fråga.

Jag uppfattar svaret så, att de som har det yttersta ansvaret för sjukvården i vårt land äntligen nalkas ett erkännande av att oral galvanism är ett problem. Men jag vill inte alls konstatera att man börjar inse att oral galvanism är en

sjukdom – och jag beklagar att jag inte kan göra det konstaterandet.

Oral galvanism har drabbat tiotusentals människor. Roten till det onda är just användningen av amalgam som del i tandfyllningar. Amalgam innehåller som bekant 50 % kvicksilver, ett av de giftigaste ämnen som finns. Jag uppfattar i dag, trots mitt första konstaterande här, en öppning i den tidigare låsta debatten om huruvida amalgamet har negativ påverkan på människokroppen eller ej. Därmed finns det också många frågor som väntar på svar innan vi nått fram till en säkrare, friare och därmed bättre situation i fråga om tandvård för den enskilde.

Jag har avslutningsvis avsikten att ställa två frågor till socialministern:

1. Kommer socialministern att ta initiativ till att oral galvanism i framtiden klassas som en sjukdom?
2. Kommer socialministern att ta initiativ till att tandfyllningsmaterial som amalgam och kompositplast klassas lika ur försäkringssynpunkt?

Anf. 35 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jag kan inte i detta läge ta fler initiativ än vad som redovisats här. Vi måste avvakta det material som kommer ut av socialstyrelsens undersökningar.

När det gäller den andra frågan kan jag säga att riksförsäkringsverket håller på att se över möjligheterna för att man via försäkringssystemet skall kunna få ersättning. Detta förslag från riksförsäkringsverket har ännu inte kommit till regeringen.

Anf. 36 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Det borde finnas fler människor i ansvarsfull ställning som inte avfärdar vetenskapens alltmer övertygande bevis om amalgamets skaderisker för människor med nedsatt motståndskraft. Det finns mycket av utredningar och erfarenhet på detta område, men jag har uppfattat situationen och debatten i Sverige under senare år som om tiden mer eller mindre stått still. Det är att beklaga.

Under senare tid har ett flertal tidningsartiklar tagit upp frågan, och jag har ändock uppfattat att socialstyrelsen har redovisat synpunkter som visar att man nu har större förståelse för denna problematik. Jag hoppas att man med regeringens och socialministrarnas hjälp kan gå vidare i denna fråga, annars tror jag att utvecklingen i fortsättningen också kommer att vara oacceptabel med hänsyn till de tusentals människor som råkat illa ut på detta område.

Anf. 37 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jag tycker inte att utvecklingen har stått stilla, som Hugo Bergdahl säger. Rent allmänt finns det hos socialstyrelsen och hos andra som sysslar med dessa frågor mycket större förståelse nu. Jag själv får många brev och telefonsamtal och har erfarenhet av andra kontakter som tas när det gäller dessa problem. Jag ser mycket allvarligt på frågan och följer utvecklingen, så jag tycker man kan konstatera att utvecklingen verkligen har gått framåt då det gäller de här problemen. De finns bland många människor, det håller jag med om.

Anf. 38 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Den yrkeskår som närmast är berörd när det gäller vården på detta område, alltså tandläkarna, har inte samma uppfattning som socialministern. De har en annan uppfattning och de efterlyser raka och snabba besked på detta område. Det finns ett underlag när det gäller forskning om olika delar av problematiken. Därför hoppas jag att vi skall kunna driva denna fråga mer aktivt än vad som skett under senare år.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1985/86:60 om realisationsvinstbeskattningen vid försäljning av bostadsrätter

Anf. 39 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Bertil Danielsson har frågat mig om det skall bli möjligt att få uppskov med beskattningen av realisationsvinst för personer som säljer bostadsrätt och köper villa eller omvänt flyttar från villa till bostadsrätt.

Enligt min mening bör möjligheterna att införa ett uppskovssystem för vinster på bostadsrätter nu prövas. Ett ställningstagande i frågan måste emellertid föregås av ett visst utredningsarbete. Ett sådant arbete påbörjas nu inom finansdepartementet, och den fråga som Bertil Danielsson tar upp kommer att behandlas i det sammanhanget. Jag anser att utredningsresultatet bör avvaktas innan man tar ställning till vilken omfattning ett kommande system skall ha.

Anf. 40 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag får för Bertil Danielssons räkning och för min egen tacka finansministern för svaret.

Redan när den eviga realisationsvinstbeskattningen på bostadsrätter infördes krävde vi moderater att uppskovsregler skulle införas. Vi hade också andra förslag om ändringar i den lagstiftning som genomdrevs i riksdagen.

För mig är det självklart att principen bör vara att när människor tvingas flytta från en bostad till en annan skall de kunna få uppskov med att erlagga skatt på realisationsvinst så länge den bostad de flyttar till har ett pris som är högre än priset på den bostad de flyttar ifrån. Det bör gälla oavsett om den sålda eller köpta bostaden finns i flerbostadshus eller i småhus.

Jag har naturligtvis full förståelse för att det krävs ett ordentligt utredningsarbete innan man lägger fram förslag för riksdagen. Det hade varit tacknämligt om det utredningsarbetet hade skett innan förslaget om realisationsvinstbeskattning över huvud taget kom, men jag tycker ändå att man kan kräva av finansministern att han tar ställning till några principiella saker i sammanhanget.

Är det för det första inte rimligt att man har ett uppskov vid flyttning mellan olika bostäder och att ett sådant uppskov skall gälla inte bara när man flyttar från småhus till småhus eller från bostadsrättslägenhet till bostadsrättslägenhet utan när man över huvud taget flyttar från bostad till bostad. Är

det inte en rimlig princip?

Låt mig för det andra fråga finansministern – eftersom det i debatten har framförts sådana tankar – om det är korrekt att man överväger att helt avskaffa rätten till uppskov vid realisationsvinstbeskattning såväl när det gäller småhus som när det gäller bostadsrätter? Det har framförts av socialdemokrater i den allmänna debatten.

Anf. 41 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag tycker nog att den principen kan låta rimlig. Problemet är att genomföra den i praktiken.

Jag känner inte till någon ryktesspridning om att vi överväger att helt slopa rätten till uppskov. De ryktena är i så fall felaktiga.

Anf. 42 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det sista beskedet tycker jag var bra. Det innebär att vi inte behöver befara att uppskovsreglerna skall försvinna – snarare verkar det då troligt att man utvidgar dem.

Jag tycker faktiskt också att det var ett bra svar finansministern lämnade när han sade att uppskovsrätten rimligen bör gälla när man flyttar från bostad till bostad.

Jag tycker att arbetet i finansdepartementet skall bedrivas skyndsamt – jag hoppas finansministern delar den uppfattningen – så att de här reglerna träder i kraft så fort som möjligt och att det faktiskt blir möjligt att få uppskov med realisationsvinstbeskattningen när man tvingas flytta från en bostad till en annan.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1985/86:26 om bankernas uppgiftsskyldighet till taxeringsmyndigheterna

Anf. 43 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Knut Wachtmeister har frågat mig om jag avser föreslå en senareläggning av bankernas skyldighet att lämna uppgifter om kundernas räntor i samband med den förenklade självdeklarationen för att skapa nödvändigt utrymme för ett säkrare uppgiftsunderlag.

Bankerna skall lämna uppgifter med början taxeringsåret 1987. De två första åren är att betrakta som provår. Taxeringsåren 1987 och 1988 skall kontrolluppgifterna nämligen inte ligga direkt till grund för taxeringen av den som lämnar en förenklad självdeklaration, så som fallet är med kontrolluppgifter om löneinkomster, utan den skattskyldige måste själv ange räntorna i sin deklaration.

Det är alldeles klart att det kommer att ta viss tid att skapa ett system för uppgiftslämnandet som fungerar bra. Detta har också varit skälet till att uppgiftslämnandet de två första åren getts karaktären av provverksamhet. Det innebär att de uppgifter som lämnas då inte förväntas vara av fullgod kvalitet och att skattemyndigheterna givetvis måste hantera dem med

särskild försiktighet.

Bankerna har nu efter sommaren i olika framställningar redovisat sina problem på området, och bankerna har beretts tillfälle att diskutera situationen vid överläggningar inom finansdepartementet. Problemen är enligt min mening inte av den arten att de påverkar genomförandet av reformen med förenklad självdeklaration. Däremot kan det bli aktuellt att i någon mån justera uppgiftsskyldigheten, bl. a. när det gäller bankkonton som innehas av flera personer. Det är emellertid ännu för tidigt att närmare ange vilka ändringar som behövs. Jag återkommer inom kort med besked i saken.

Anf. 44 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret på min fråga. Jag tror att man både inom och utanför banksystemet har underskattat svårigheterna när det gäller att i tid kunna lämna tillförlitliga kontrolluppgifter. Det är inte bankerna utan regeringen som mest har underskattat dessa svårigheter.

Det gäller först och främst mängden av bankkonton, som till antalet uppgår till över 26 miljoner, samt därtill alla räntebärande skuldförbindelser. Alla uppgifter skall redovisas under den tid när bankerna har som mest att göra. Det gäller inte bara konton där någon eller några personer är innehavare, utan innehavarna kan vara långt flera. Det är t. ex. fråga om konton där en privatperson står som innehavare men som används för en idrottsförenings eller någon annan organisations räkning.

Härtill kommer alla penningmarknadsinstrumenten, beträffande vilka det är omöjligt att identifiera kundernas räntor, särskilt om instrumenten skiftar ägare många gånger under ett år. Utanför bankerna är det en mängd organisationer, inte minst inom Kooperationen, som har räntebärande konton, och företag har intressekonton för anställda, bl. a. inom livförsäkringssystemet.

Det behövs flera månader för att testa ett redan färdigt system för ändamålet. Nu säger finansministern att det under de första åren bara är fråga om en provverksamhet. Det är riktigt, men allmänhetens tilltro till systemet kan komma att rubbas, om det inte bygger på ett tillförlitligt underlag.

Jag vill ställa en följdfråga till finansministern: Varför inte tillsätta en delegation inom riksskatteverket med uppgift att arbeta vidare med dessa frågor exempelvis under ett år? Det är ju ingenting som säger att man för den skull behöver uppskjuta reformen med den förenklade självdeklarationen, men man skulle kunna undvika mycket obehag både för de skattskyldiga och för de bankanställda, som kommer att överhoppas med frågor om hur systemet kommer att fungera i praktiken.

Anf. 45 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag är rädd för att detta bara skulle skjuta upp lösningen av problemet ett år till. Bankerna har sedan 1980 känt till att denna fråga skulle komma att aktualiseras, och det har gjorts åtskilliga och upprepade undersökningar på området. Bankerna har haft god tid för att förbereda sig. Jag tror alltså att ett uppskov på ett år bara kommer att leda till att bankerna

Prot. 1985/86:13
17 oktober 1985

*Om den skattemässiga
behandlingen av förluster
på grund av stölder*

nästa höst kommer att säga att de inte hinner med, att det är för stora svårigheter osv.

Jag tycker att vi nu skall sätta systemet i sjön, med de korrigeringar som kan vara nödvändiga för att uppgifterna inte skall bli felaktiga. Var och en av oss som har ett bankkonto får nu varje år från bankerna uppgift om de räntor som har påförts kontot. Så mycket mera invecklat blir inte det nya systemet.

Anf. 46 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Finansministern säger att bankerna har känt till denna fråga i fem år. Det är riktigt att ett utredningsbetänkande med titeln Kontroll av räntor framlades för fem år sedan, men då uttalade bankernas organisationer i sitt remissvar att det behövs minst tre år från ett beslut och fram till dess att ett system kunde sättas i sjön. Så snart riksdagen hade fattat sitt beslut i våras tog bankernas organisationer kontakt med riksskatteverket, men ännu har inga anvisningar från riksskatteverket utfärdats. Det är mot den bakgrunden anmärkningsvärt att man begär att ett system skall kunna börja fungera redan vid årsskiftet.

Det är förvånande att finansministern så till den grad underskattar de svårigheter som verkligen föreligger. Jag tror att det hade varit mycket smidigare och för allmänheten säkrare, om man först hade delegerat ärendet till riksskatteverket och låtit det arbeta med frågan under ett år. Det är ju miljoner konton som det rör sig om.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1985/86:9 om den skattemässiga behandlingen av förluster på grund av stölder

Anf. 47 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Martin Olsson har frågat mig om regeringen avser att verka för att den skattemässiga behandlingen av förluster som uppstått på grund av stöld ändras.

Bakgrunden till Martin Olssons fråga är att två personer som tillsammans driver ett företag har blivit bestulna på bl. a. kontanter. Den förlust som uppstod på grund av stölden har av länsrätten bedömts som inte avdragsgill. Domen har överklagats till kammarrätten.

I regeringsrätten behandlas för närvarande ett mål som gäller samma problematik. Även här är frågan om avdrag skall medges för förlust av pengar på grund av brott. Innan den skatterättsliga prövningen har avslutats är jag inte beredd att ta ställning till om reglerna på detta område bör ändras.

Anf. 48 MARTIN OLSSON (c):

Herr talman! Jag vill först tacka finansministern för svaret. Bakgrunden till min fråga är ett fall i Ånge. Två unga bensinmacksägare, som för fem år sedan vid ett inbrott blev bestulna på ca 125 000 kr., har vägrats avdrag för förlusten. Följden har blivit att de påförts egenavgifter, skatter och räntor på tillsammans ca 150 000 kr.

För de allra flesta – kanske med undantag av skattejurister m. fl. – upplevs dessa konsekvenser av gällande lag som mycket anmärkningsvärda. Man kan säga att de allra flesta nog finner att reglerna knappast överensstämmer med det allmänna rättsmedvetandet.

Att betala skatter och avgifter för inkomster och överskott är naturligt, men att även förluster på grund av brott, som ingen kan skydda sig emot, skall bli underlag för skatter och avgifter upplevs nog av de allra flesta som mycket främmande.

Jag är medveten om de regler som gäller och gränsdragningen mellan avdragsgilla driftsförluster och kapitalförluster. Men efter att ha tagit del av konsekvenserna av nuvarande regler hade jag hoppats att finansministern skulle ge ett positivt svar. Svaret är föga förpliktande – det hänvisar till att det finns ett fall i regeringsrätten. Enligt de uppgifter jag har tagit del av har regeringsrätten avgjort ett par fall som taxeringsmyndigheterna har som bakgrund till sitt ställningstagande.

Även om det finns gränsdragningsproblem och samhället måste skyddas mot missbruk av reglerna, är det illa att de som blir bestulna skall drabbas av skatter och avgifter på sina förluster, medan de som lyckas stjäla knappast drabbas av vare sig skatter eller avgifter eller kommer att återbetala det stulna.

Anser finansministern att reglerna ger rimliga resultat och överensstämmer med våra rättsprinciper?

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på frågorna 1985/86:10 och 11 om slopande av sambeskattningen av B-inkomster

Anf. 49 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Margit Gennser och Karin Ahrland har frågat mig om jag är beredd att föreslå att sambeskattningen av B-inkomster avskaffas. Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Som anförs i frågorna har riksskatteverket tagit upp frågan från förenklingssynpunkt. Jag är medveten om att sambeskattningen av B-inkomster försvårar skatteuträkningen för både de skattskyldiga och skattemyndigheterna. Den utgör således från administrativ synpunkt en belastning. Skälen för den nuvarande sambeskattningen är främst risken för att opåkallade skattelättnader annars skulle kunna åstadkommas genom skatteflyktsbetonade åtgärder.

Med tanke på angelägenheten av att förenkla vårt skattesystem är jag beredd att överväga frågan om att ytterligare begränsa inslagen av sambeskattning. Jag kan inte nu ge något besked om vilket resultat dessa överväganden kan leda till.

Anf. 50 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet Feldt för svaret. Jag blev mycket besviken. Betyder rättsäkerhet så litet för herr Feldt att ingen skattskyldig

och ingen tjänsteman inom skatteväsendet kan räkna ut skatt på sambeskattade B-inkomster? Det har vi fått svart på vitt på av riksskatteverkets förenklingskommitté, och därför måste man ändra det.

Herr Feldt gav mig för ett och ett halvt år sedan rådet att gå till länsstyrelsen och betala 60 kr. i skatt så skulle länsstyrelsen kunna räkna ut det. Men det kan ju inte länsstyrelsen, herr Feldt.

Moderata samlingspartiet har i en motion begärt att man skall avskaffa dessa regler. Ingenting har emellertid skett. Jag hoppas att herr Feldt tänker om så att vi verkligen får rättssäkerhet även på skatteområdet. Eller betyder inte elementära krav på rättssäkerhet över huvud taget något för dem som ansvarar för vår skattelagstiftning? Det verkar inte så, men jag trodde inte att det kunde vara så.

Anf. 51 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det innebär kanske ändå ett litet steg framåt. Men finansministern talade i svaret om administrativa synpunkter. Nu är det faktiskt så, finansministern, att det här även handlar om jämställdhet. Socialdemokraterna har, precis som folkpartiet, gjort en hel del och varit med om att avskaffa sambeskattningen på vanliga arbetsinkomster.

Äkta makar är självständiga individer och skall betala skatt var och en på sin inkomst. Då finns det – det har vi sagt många gånger – inga rationella skäl i världen att behålla sambeskattningen av B-inkomster och förmögenhet. Därtill kommer alltså det nygamla argumentet, som t. o. m. riksskatteverket nu har tagit med i en rapport, att det tillkrånglade regelsystemet medför att de skattskyldiga inte kan överblicka och räkna ut sin skatt själva. Skatteförvaltningen bemästrar uträkningen enbart tack vare de möjligheter ADB-tekniken ger.

Det är principiellt fel med sambeskattning av självständiga individer bara för att de är gifta. Det är dessutom minst sagt olyckligt, när reglerna är så krångliga att de som drabbas inte kan räkna ut skatten eller kontrollera att den är rätt uträknad. Vi kan inte begära att folk skall ha hemdatorer för sådana här saker.

Sedan skulle jag väldigt gärna vilja veta vad finansministern menar med att han är beredd att överväga frågan om att ytterligare begränsa inslagen av sambeskattning. Varför kan inte finansministern följa riksskatteverkets råd och helt ta bort sambeskattningen, med andra ord slopa den?

Anf. 52 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag håller med Karin Ahrland om att det här är ett ovanligt krångligt inslag i vårt skattesystem. Jag vill bara påminna om att det är ett resultat av "den underbara nattens" överenskommelse. Det var tillsammans med folkpartiet och centern vi snodde ihop det här.

När jag säger att jag är beredd att förenkla systemet ytterligare, menar jag inte att vi skall slopa all sambeskattning av B-inkomster. Vi måste hitta något enklare system, vilket också betyder en lindring av sambeskattningen.

Till Margit Gennser måste jag säga att hon måste lära sig att läsa innantill. Det står inte i riksskatteverkets anslagsframställning att verket inte kan

räkna ut skatten. Det står att man inte kan räkna ut det manuellt. Man behöver ha tillgång till ADB-teknik. Det är en oerhörd skillnad jämfört med det Margit Gennser stod och vräkte ur sig för en stund sedan i talarstolen. Jag tycker att det bör ingå i förutsättningarna för de här frågestunderna att man har läst materialet innan man kastar sig över regeringens ledamöter.

Anf. 53 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Jag har läst materialet. Kan man inte göra en uträkning manuellt, då kan man inte heller kontrollera om det är rätt när det kommer ut ett resultat från en dator. Det kan vara fel i de system och de program efter vilka uträkningen görs. En sak måste man alltid kunna, och det är att kontrollera uträkningen manuellt för att se om den verkar rimlig. Det går alltså inte.

Det finns en hel del andra problem. Fyllnadsinbetalningarna går inte att göra korrekt för dem som drabbas av det här. Karin Ahrland tog upp jämställdhetsaspekterna. Jag måste säga att ett sådant skattesystem skall vi inte ha, herr Feldt. Det är en fråga om rättssäkerhet.

Anf. 54 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Det är väl riktigt att en del av det här krångliga systemet är någonting som båda våra partier har litet skuld i, och det är bra om systemet blir enklare.

Men jag tog upp den principiella frågan om sambeskattningsens vara över huvud taget, därför att det också är en jämställdhetsfråga. Det gick att tjata och tjata och övertyga statsrådet Feldts företrädare Gunnar Sträng en gång i tiden, så att vi fick bort sambeskattningsen av inkomst av arbete. Jag får väl fortsätta att försöka övertyga Strängs efterträdare om att också sambeskattningsen av B-inkomster är principiellt felaktig, inte bara därför att den är krånglig utan också därför att den strider mot varje regeringsdeklaration om jämställdhet.

Anf. 55 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Det glädjer mig att Karin Ahrland önskar mig ett långt liv som finansminister, så tjata gärna på. Jag hoppas att vi skall nå resultat.

Margit Gennser har fortfarande inte begripit vad riksskatteverket säger. Naturligtvis går det att göra uträkningarna för hand. Det måste gå att göra det, för att man skall kunna lägga in detta i dataprogrammet. Men att göra varje uträkning för hand skulle ta alldeles för lång tid, och därför måste man använda ADB-tekniken.

Anf. 56 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Ett skattesystem måste kunna användas manuellt. När bara ett fåtal specialister, knappt det, kan kontrollera om en uträkning är riktig – det är inte alls säkert att det blir rätt, eftersom programmen är så krångliga – måste reglerna ändras. Så får inte ett skattesystem se ut.

Men det är klart att när man sysslar med skattelagstiftning om nätterna, blir det kanske inte alltid så goda resultat, dess värre.

Jag hoppas verkligen att man tänker om i denna fråga och ser till att vi får

sådana regler att medborgarna kan förstå dem och använda sig av dem och att de kan kontrollera att våra myndigheter gör rätt.

*Om befrielse i vissa fall
från stämpelskatt på
aktier*

Anf. 57 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag önskar naturligtvis Kjell-Olof Feldt ett långt liv, fast inte precis på posten som finansminister.

Jag tror dock han är så begåvad att han fattat vad jag menar, och jag tror också att han är kapabel att genomföra denna ändring under denna mandatperiod.

Jag kan i denna fråga utlova folkpartiets stöd. Ni behöver inte ta hjälp från kommunisterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1985/86:36 om befrielse i vissa fall från stämpelskatt på aktier

Anf. 58 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Hugo Hegeland har frågat mig om jag är beredd att lämna riksdagen förslag om tillägg till lagen om stämpelskatt på aktier av innehåll att stämpelskatt må efterges eller återbetalas vid synnerliga skäl.

I 6 § lagen om stämpelskatt på aktier sägs att regler för förfarandet vid beskattningen finns i lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter. Enligt 9 kap. 4 § sistnämnda lag kan regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer, i särskilda fall och om synnerliga skäl föreligger, medge nedsättning av eller befrielse från skatt liksom återbetalning helt eller delvis av skatt.

Regeringen har förordnat att riksskatteverket skall pröva sådana frågor när det gäller bl. a. stämpelskatt på aktier.

Anf. 59 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag tackar finansministern för vänligheten att vilja svara på min fråga.

Bakgrunden till denna fråga var, till skillnad från tidigare fråga, ett stöd från kommunisterna som möjliggjorde en förändring av stämpelskatten på aktierna så att den gick upp till det dubbla. Man gick hastigt till väga, och därför finns inte bestämmelsen med att myndigheter kan medge undantag när synnerliga skäl föreligger.

Nu svarar finansministern, att enligt 9 kap. 4 § i lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter kan regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer, i särskilda fall och om synnerliga skäl föreligger, medge nedsättning av eller befrielse från skatt.

Finansministern säger också, att riksskatteverket skall pröva sådana frågor när det gäller stämpelskatt på aktier.

Detta är glädjande men det är ingen betryggande garanti för att det verkligen blir någon nedsättning, eftersom motsvarande bestämmelse inte finns i lagen om stämpelskatt på aktier. Regeringen kan ju vara på olika

humör vid olika tillfällen. Bara under denna frågestund har finansministerns humör varierat inom ganska vida marginaler.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1985/86:85 om skillnaden mellan jordbrukarnas och löntagarnas inkomster

Anf. 60 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Larz Johansson har frågat mig om mitt svar på ett brev från en grupp lantbrukare skall tolkas som att jag menar att jordbrukare har tillskansat sig större ökningar av sina arbetsinkomster än vad löntagarkollektivet uppnått genom sina avtal.

Mitt svar innehåller inget omdöme om inkomstutvecklingen för olika grupper. Jag konstaterade bara att skatterabatten var en förutsättning för att hålla löneökningarna nere på en rimlig nivå. Hade löntagarna inte fått någon skatterabatt hade löneökningarna utan tvekan blivit högre.

Anf. 61 LARZ JOHANSSON (c):

Herr talman! I sitt brev svar säger också finansministern att jordbrukarna inte gjort samma uppoffringar som löntagarna. Men det framgår av regeringens egen proposition när det gäller reglering av priserna på jordbruksprodukter, som Svante Lundkvist presenterade i våras, att man utgår från jordbruksnämndens förslag som innebär att jordbruket får kompensation för ökade kostnader i produktionen och dessutom en inkomstökning med 5 %. Den föreslagna inkomstökningen motsvarar således vad löntagarna får för år 1985.

Även i fråga om det totala beloppet ligger jordbruksnämndens förslag inom ramen för det inflationsmål på 3 % som regeringen ställt upp. Jag kan därför biträda jordbruksnämndens förslag."

Detta sade jordbruksministern. Det innebär ju rimligen logiskt sett att jordbrukarna sannerligen fått göra samma uppoffringar som löntagarkollektivet i övrigt. Då bjuder all logik att också jordbrukarna skall få skatterabatt. Kan finansministern förneka detta påstående?

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1985/86:68 om sysselsättningen vid Eds Cellulosa AB i Västervik

Anf. 62 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Agne Hansson har, mot bakgrund av att Eds Cellulosa AB med 107 anställda gått i konkurs, frågat industriministern om regeringen är beredd att vidta några åtgärder, och i så fall vilka, för att lösa sysselsättningskrisen i Edsbruk och norra delen av Västerviks kommun. Frågan har överlämnats till mig.

Prot. 1985/86:13
17 oktober 1985

*Om skillnaden mellan
jordbrukarnas och
löntagarnas inkomster*

*Om sysselsättningen
vid Eds Cellulosa AB
i Västervik*

Prot. 1985/86:13
17 oktober 1985

*Om sysselsättningen
vid Eds Cellulosa AB
i Västervik*

Jag har från länsarbetsnämnden i Kalmar fått veta att förhandlingar om eventuellt köp av företaget pågår och att flera seriösa spekulanter finns. Förhandlingarna beräknas vara slutförda inom några veckor.

Jag kan dock nämna att av de 30 som hittills har friställts har 24 redan fått annan sysselsättning eller arbetsmarknadsutbildning. Arbetsförmedlingen ägnar för närvarande stor möda åt att ordna sysselsättning eller utbildning för de återstående sex personerna. Självfallet kommer även fortsättningsvis alla arbetsmarknadspolitiska hjälpmedel att utnyttjas.

Anf. 63 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Tyvärr kan jag inte se några spår av att man är beredd att hjälpa till i den här situationen. De 24 som redan fått sysselsättning har fått det utanför orten. Problemet är ju att ortens sysselsättning i stort sett står och faller med den sysselsättning som finns vid Eds Cellulosa. Nu är det alltså fråga om att rädda sysselsättningen för alla de 107 anställda. Jag måste fråga: Är överlämnandet av frågan till arbetsmarknadsministern ett tecken på att regeringen inte är beredd att arbeta för att en rekonstruktion av företaget blir möjlig? Det är det bästa sättet på vilket sysselsättningen för de anställda kan räddas.

Om man nu hittar någon som är beredd att ta på sig ansvaret för att driva bruket vidare, är det i första hand en kapitalinsats som behövs. Är inte regeringen beredd att medverka i ett sådant läge?

I övrigt måste jag säga att Edsbruk ligger i ett område som omges av trakter med mycket svåra sysselsättningsförhållanden. Man kan inte klara sysselsättningen med hjälp av pendlning eller annat. Då är det viktigt att samhället har en framförhållning för att stötta dessa människor så att de får jobb och får bo kvar på orten. Jag måste fråga: Varför är man inte beredd att göra mer från regeringens sida på den här punkten?

Anf. 64 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jag trodde faktiskt att Agne Hansson var medveten om att om ett företag gått i konkurs och en konkursförvaltare börjat arbeta och tagit kontakt med flera seriösa företag, skall inte regeringen lägga sig i det arbetet. Som jag sade förut finns det flera seriösa företag som är intressenter. Jag tror att det vore klokast om vi lät konkursförvaltaren arbeta i lugn och ro.

Anf. 65 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Det är riktigt. Men det vore väl bra med någon form av framförhållning, inte minst inom arbetsmarknadsministerns arbetsområde. Här finns en stor oro.

Man har tillsatt en intressegrupp för att försöka lösa de här problemen. Man har från länsstyrelsens sida varit beredd att ställa upp med vissa resurser. Jag tror att det är utomordentligt viktigt för att lugna människorna i bygden att regeringen också är beredd att stötta de här människorna, som håller på att helt tappa fotfästet genom att sysselsättningen försvinner. Ett helt samhälle håller på att dö ut. Det är en mycket allvarlig situation.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 66 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Bengt Wittbom har, under hänvisning till ett påstått uttalande från statsministern om att arbetsmarknadens parter själva måste ta konsekvenserna av för höga lönekostnadsökningar som resultat av träffade avtal, frågat mig vilka konsekvenser denna förändrade inställning får på arbetsmarknaden de närmaste åren.

Bengt Wittboms påstående att statsministern skulle ha uttryckt sig på det sättet är felaktigt.

I riksdagens allmänpolitiska debatt i tisdags betonade statsministern att nedpressningen av inflationen måste fortsätta och att alla här måste ta sitt ansvar. Detta måste gälla inte minst arbetsmarknadens parter. Statsministern betonade att inför nästa års avtalsrörelse måste den utveckling brytas som inneburit att lönekostnadspåslag – bl. a. genom löneglidning – spräckt de löneramar som kommit till i samband med de s. k. Rosenbadssamtalen.

Regeringen menar – nu som förr – att parterna har ett ansvar för att lönekostnaderna håller sig inom tillgängliga utrymmen. Det är en förutsättning för att den ekonomiska politiken skall lyckas så att vi kan fortsätta öka sysselsättningen och minska arbetslösheten. Detta är ingen ny inställning.

Det var heller ingen ny inställning som statsministern redovisade i den allmänpolitiska debatten, att regeringen aldrig kan fransäga sig det slutliga ansvaret för sysselsättningen och arbetslösheten.

På den punkten står vi och moderaterna för helt skilda synpunkter. Vi är beredda ta ansvaret för att hålla nere arbetslösheten. Det är inte moderaterna.

Anf. 67 BENGT WITTBOM (m):

Herr talman! Jag får tacka arbetsmarknadsministern för svaret.

Jag konstaterar att valet är över, regeringen sitter kvar och dementimaskinen är i gång igen.

Statsministern svarade i Ekot i måndags, på frågan vad den nye löneeministern egentligen menar med sitt uttalande att parterna måste ta ansvar för avtalen, ungefär så här: Om det ur regeringens synpunkt ansågs ha gått snett skulle det bli mycket svårare för regeringen att hålla nere arbetslösheten.

Mot bakgrund av arbetsmarknadsministerns svar om påstådda referat och annat måste jag fråga igen: Vad menar statsministern med det här? Menar han ingenting, är ju den nye löneministerns möjligheter att utträta någonting alldeles borta. Om regeringen inte har ändrat inställning, kan ju Bengt K. Å. Johansson inte göra mycket annat än att prata. Då blir resultatet ungefär som på kafferepet på Rosenbad förra gången, så blir det för höga lönellyft, och så blir det ökad arbetslöshet, och så blir det mera AMS-insatser som suger upp detta, och så blir det inga sådana förändringar av attityder som vi måste ha för att kunna hålla nere arbetslösheten.

Herr talman! Nästa fråga: Vad sade statsministern i den allmänpolitiska debatten? Jag citerar: "Vi menar att staten och samhället aldrig kan fransäga sig ansvaret för sysselsättningen." Det menar inte vi heller, arbetsmarknads-

Om lönekostnadernas betydelse för utvecklingen på arbetsmarknaden

Prot. 1985/86:13
17 oktober 1985

*Om lönekostnadernas
betydelse för utveck-
lingen på arbetsmark-
naden*

ministern. Vidare: "Även om löneavtalen kan leda till arbetslöshet kommer vi aldrig att svika de enskilda människorna." Det kommer inte vi heller att göra, arbetsmarknadsministern. Vidare sade han: "Vi kommer alltid att försöka bekämpa arbetslösheten." Det kommer vi också alltid att försöka göra.

Och just nu är det så, arbetsmarknadsministern, att det viktigaste sättet att bekämpa arbetslösheten är just att ge den nye löneministern medlen att klara av det här genom att hålla nere löneökningarna.

Ni lämnar dubbla budskap, arbetsmarknadsministern. Kom med ett nytt svar, annars är ni inte trovärdiga!

Anf. 68 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jag gläder mig mycket åt att Bengt Wittbom nu säger att han och moderata samlingspartiet är villiga att försöka arbeta för hög sysselsättning och minskad arbetslöshet.

Jag tror att det finns två viktiga bidrag som moderaterna då kan komma med, dels att sluta med att föraktfullt kalla sammanträden och överläggningar mellan regeringen och parterna "kafferep", dels att, när arbetsmarknadspolitiken kommer upp till behandling i arbetsmarknadsutskottet, inte föreslå nedskärningar, som man har gjort tidigare.

Anf. 69 BENGT WITTBOM (m):

Herr talman! Uttrycket "kafferep" är inte mitt – det är Stig Malms, om jag inte alldeles missminner mig.

Vi kommer att behandla alla framställningar från regeringen om nya AMS-insatser mycket seriöst – det gör vi alltid i arbetsmarknadsutskottet, även från moderata samlingspartiets sida.

Men nu gäller det: Står arbetsmarknadsministern bakom den nya linje som den nye löneministern, med backning från statsministern, företräder i diskussionerna med arbetsmarknadens parter inför avtalsrörelsen? Om detta har vi inte fått några klara besked.

Man kan dra två slutsatser. Antingen har arbetsmarknadsministern en annan uppfattning än statsministern – och då är det illa för löneministern – eller också kör regeringen med dubbla budskap, därtill tvingad genom att ni måste lämna ett visst budskap eftersom ni har skällt så mycket på oss när vi har fört fram dessa tankar, och ett annat budskap till parterna direkt via löneministern, om ni skall kunna lyckas.

Skall ni lyckas, Anna-Greta Leijon, måste ni tala klartext. Arbetsmarknadsministern har en minut till på sig att undanröja den här ödesfrågan för regeringen och för sysselsättningen.

Anf. 70 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Det finns nog ingen som bättre än statsministern kan uttrycka den uppfattning som regeringen har. Och vad statsministern har sagt har jag redovisat i mitt svar: Arbetsmarknadens parter har ett ansvar. Men det sista ansvaret för sysselsättningen och arbetslösheten har regeringen, och det kommer regeringen att ha så länge den är socialdemokratisk.

Anf. 71 BENGT WITTBOM (m):

Herr talman! Det tvivlar vi inte ett ögonblick på – och ett sådant ansvar har den här riksdagen också. Men nu räcker det inte med allmänna formuleringar längre. Statsministern sade i Ekot i måndags att om avtalskonsekvenserna blir ökad arbetslöshet, kommer det att bli svårare för regeringen att hålla nere arbetslösheten. Vad innebär det? Jag kan inte se annat än att det uttrycket är ett hot mot eller rättare sagt ett budskap till parterna och en backning, så att den nye löneministern och regeringen verkligen lyckas med det man måste lyckas med, nämligen att se till att det blir ett rimligt löneavtal som håller sig inom gränserna för vad sysselsättningen kan klara.

Ni måste lämna klara besked, Anna-Greta Leijon. Är det tyst efter detta inlägg kommer vi i fortsättningen att vara övertygade om att det finns två uppfattningar i denna viktiga fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1985/86:63 om åtgärder mot vapenstöld med hjälp av vapenregister

Anf. 72 Justitieminister STEN WICKBOM:

Som Björn Samuelson säger i inledningen till sin fråga är uppgifter i register om vapeninnehav för närvarande inte sekretesskyddade. Det var de inte heller enligt den äldre sekretesslagstiftningen. Under senare år har riksdagen vid ett par tillfällen, senast vid 1983/84 års riksmöte, tagit ställning till motioner där man har yrkat att en sådan sekretess skulle införas. Riksdagen har avslagit dessa motioner (KU 1983/84:29).

För närvarande bereds inom justitiedepartementet en framställning från rikspolisstyrelsen om sekretess för uppgifter i polismyndigheternas vapenregister. Vidare har vissa jakt- och skytteorganisationer begärt sådan sekretess.

Offentlighetsprincipen är viktig. Därför måste krav på sekretess prövas restriktivt. Innan rikspolisstyrelsens och jakt- och skytteorganisationernas framställningar har beretts färdigt vill jag inte säga om sekretessbeläggning av vapenregistren är lämplig för att motverka de risker som Björn Samuelson har pekat på.

Anf. 73 BJÖRN SAMUELSON (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret.

Det finns en rad bakomliggande faktorer som har gjort att jag har ställt denna fråga. En är oron bland skytteorganisationer, där det finns åtråvärda vapen för den illegala vapenhandeln. En annan är den tånjning som man upplever i samhället när det gäller toleransen mot våld.

Jag delar justitieministerns uppfattning att offentlighetsprincipen är viktig. Jag efterfrågar ingen total sekretessbeläggning av vapenregister. Jag anser att offentlighet bör råda vad gäller tillgång till uppgift om att vapenlicens finns. Men det bör inte finnas något principiellt intresse av offentlighet när det gäller typ av och antal vapen.

Jag anser att en sekretessbeläggning av vissa uppgifter i vapenregistren

sålunda till viss del kan motverka risken för planerandet av vapenstölder via vapenregister. Jag tycker inte att det strider mot offentlighetsprincipen att inte tala om antal och typ av vapen som folk har hemma.

Jag vill fråga: När kan riksdagen vänta sig förslag i denna fråga?

Anf. 74 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! De nämnda framställningarna är ute på remiss, och remisstiden löper ut i början på nästa år. Därefter skall remissvaren beredas i vanlig ordning. Jag kan därför inte svara på Björn Samuelsons fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1985/86:69 om vidgade möjligheter till resning i brottmål

Anf. 75 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Bengt Harding Olson har frågat mig om jag är beredd att ändra rättegångsbalken för att vidga möjligheterna till resning i brottmål med sikte på fall då åklagaren i målet har varit jävig.

En åklagare skall självfallet inte fullgöra åklagaruppgifter i ett mål där han är jävig. Detta är ju också uttryckligen förbjudet i rättegångsbalken. Det är min avsikt att närmare undersöka om gällande bestämmelser erbjuder tillräckliga rättssäkerhetsgarantier när en dom har meddelats i ett fall där jävsbestämmelserna har överträtts.

Anf. 76 BENGT HARDING OLSON (fp):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret när det gäller den viktiga rättssäkerhetsfrågan.

Allmänt kan rättssäkerheten liknas vid en skör planta, som måste vårdas ömt och som absolut inte tål att trampas på. Dessutom är rättssäkerheten inte bara en angelägenhet för jurister, utan främst ett skydd för den enskilda människan. Rättspolitikens mål måste vara att uppnå samklang mellan lagen och det allmänna rättsmedvetandet.

I det s. k. bombmålet aktualiseras en rättssäkerhetsfråga av principiell karaktär. Det finns olika uppfattningar om hur denna fråga skall lösas. Vissa jurister, med riksåklagaren i spetsen, påstår med bestämdhet att lagen inte medger resning. En upprörd allmänhet kallar detta för rättslöshet – motsatsen till rättssäkerhet.

Den blottade klyftan mellan lagen och det allmänna rättsmedvetandet är mycket alarmerande. Det finns risk för en urholkning av vår rättssäkerhet. Det är mot denna bakgrund som man skall se min fråga.

Justitieministerns svar är klart positivt. Jag tycker att justitieministern ger ett klokt besked i denna viktiga rättssäkerhetsfråga, som uppenbarligen är av stor betydelse för rättsväsendet i allmänhet och åklagarväsendet i synnerhet.

Med anledning av det besked som justitieministern här har givit uppkommer frågan: Hur blir det nu i det nämnda enskilda målet? Kommer de nya

reglerna, som jag förmodar införs så fort som möjligt, att vara till fördel, och kommer de att tillämpas också i detta mål?

Prot. 1985/86:13
17 oktober 1985

*Om ökad trygghet på
allmänna platser*

Anf. 77 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Det enskilda ärende som Bengt Harding Olson talar om skall inte behandlas här i riksdagen. Det behandlas i stället av justitiekanslern och av högsta domstolen. Det behov av åtgärder som jag har antytt i mitt svar får naturligtvis bedömas mot bakgrund av vad justitiekanslern och högsta domstolen kommer fram till.

Anf. 78 BENGT HARDING OLSON (fp):

Herr talman! Den sista kompletteringen var intressant. Justitieministern hänvisade där till hur det kommer att gå i det enskilda resningsmålet. Det innebär, att om riksåklagaren har rätt – och det ifrågasätts inte av justitieministern, antar jag – kan det inte bli någon resning. Det kan justitieministern rimligen inte vara nöjd med. Det är inte heller jag. Jag är, som jag hellre vill kalla det, missnöjd.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1985/86:86 om ökad trygghet på allmänna platser

Anf. 79 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Göran Ericsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att under den kommande treårsperioden öka tryggheten på allmänna platser och därmed vända den utveckling som nu pågår.

Det är en grundläggande uppgift för samhället att trygga medborgarnas säkerhet i olika avseenden. I likhet med Göran Ericsson anser jag det mycket allvarligt om samhället inte klarar denna uppgift.

Jag kan dock inte hålla med Göran Ericsson om att situationen nu är så allvarlig som han gör gällande. I själva verket är ordningsläget på gator och torg i allmänhet mycket gott. Jag avser därför inte att nu ta något särskilt initiativ på detta område.

Anf. 80 GÖRAN ERICSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Måhända tog jag ett alltför stort grepp över frågan när jag begärde att få en precision av vilka åtgärder regeringen ämnar vidta under den kommande treårsperioden. Svaret från regeringen är också negativt. I sak säger justitieministern ingenting. Han håller med mig om att det är allvarligt att det begås våldsbrott – och det tycker vi alla – men i övrigt får vi ingenting veta.

Jag tycker det är allvarligt att justitieministern inte ens gör ett försök att precisera sig. Vi skall veta – jag säger detta för protokollet och till kammaren – att våldsbrotten under de senaste tio åren har ökat med 43 %. Detta är en uppgift från BRÅ. Nu ökar kriminaliteten, sakt men säkert, och kurvorna för våldsbrotten stiger. Folk är rädda. Särskilt gamla och handikappade känner stor oro.

Om åtgärder emot detta sägs ingenting i svaret från regeringen. Men vi ser vad som sker i handling – i budgeten, i neddragningen av antalet polismän, som RPS beräknar omfatta ca 900.

Det första tecknet på att människor är skrämde är att de sluter sig samman i grupper, större eller mindre, för att bevaka det som är deras. Det må gälla ägodelar eller människor. I exempelvis Borlänge har man under den senaste tiden slutit sig samman i sådana grupper.

Rikspolisstyrelsen säger i ett pressmeddelande att det råder en uppgivenhet bland chefer och underställd personal, dvs. inom hela polisväsendet. I det läget säger justitieministern ingenting.

Men detta är en brännande fråga. Jag förväntar mig att justitieministern nu ger ett besked till alla dem som är oroliga inte bara inom poliskåren utan också utanför den.

Anf. 81 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Göran Ericsson redovisar siffror och statistik. Men det är mycket viktigt att man är försiktig och inte drar några alltför säkra slutsatser av statistiken, i synnerhet när det gäller det här området. Det finns andra sifferserier som talar i direkt motsatt riktning, nämligen att våldet på allmän plats har minskat.

Herr talman! Politiker har ett ansvar att beskriva verkligheten så korrekt som möjligt och utan överdrifter. Jag tycker inte att Göran Ericsson gör det. Det är inte förenligt med ett sådant ansvar att förleda människor att tro att de inte vågar ge sig ut på gator och torg.

Jag vidhåller den bedömning jag redovisade i mitt frågesvar när det gäller ordningssituationen på allmänna platser i Sverige i dag.

Anf. 82 GÖRAN ERICSSON (m):

Herr talman! Jag tycker det är tråkigt att justitieministern försöker ta upp en debatt om huruvida siffror som brottsförebyggande rådet kommer med är sanna eller osanna, korrekta eller inte korrekta. Jag försökte här bara notera att våldsbrotten över en tioårsperiod ökat med 43 %, att det har tagit sig uttryck i att människor är rädda och oroliga och sluter sig samman i grupper som inte är milisstyrkor men kan komma att bli det. I det läget väljer justitieministern en debatt om siffran som sådan och icke om vilken åtgärd regeringen borde vidta med anledning av att människor är rädda och oroliga.

Jag vidhåller, herr talman, att gamla och handikappade i dag är rädda. För dem är många allmänna platser stängda långa tider av dygnet på grund av denna rädsla.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 83 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Nic Grönvall och Per Westerberg har ställt frågor rörande bankinspektionens verksamhet och om rätten att fritt få förvärva aktier i bankaktiebolag. Frågorna har ställts till finansministern. Arbetet inom regeringen är – numera – så fördelat att det är jag som skall besvara frågorna. Jag besvarar dem i ett sammanhang.

Nic Grönvall påstår i sin fråga att bankinspektionen driver personföljelse och försöker påverka fria aktieägares uppträdande på bolagsstämma i bank. Såvitt jag känner till har det inte inträffat något som kan utgöra grund för Nic Grönvalls påståenden.

Jag går därefter över till Per Westerbergs fråga om regeringen är beredd att tillmötesgå bankinspektionens begäran om lagstiftning om begränsning för medborgare och företag att fritt förvärva aktier i bankaktiebolag. Jag kan nu konstatera, sedan remisstiden gått ut, att flera remissinstanser, i likhet med inspektionen, oroats av de omfattande affärer med bankaktier med åtföljande förskjutningar i ägarstrukturen i vissa banker som har ägt rum under senare tid. Jag delar själv denna oro. Bankinspektionens förslag till provisorisk lagstiftning har samtidigt mött kraftiga invändningar, inte minst från principiella utgångspunkter.

Jag vill erinra om att kreditmarknadskommittén (Fi 1983:06) har i uppgift att behandla frågan om ägarspridning inom bankområdet. I direktiven uttalas bl. a. att det är ett viktigt samhällsintresse att fullvärdiga banker inte blir föremål för en stark ägarkoncentration. Målet bör enligt direktiven vara att säkerställa ett spritt ägande.

Att nu tillgripa en provisorisk lösning på det sätt inspektionen föreslagit bör endast komma i fråga om omedelbara lagstiftningsåtgärder är oundgängligen nödvändiga. Så är enligt min mening inte fallet.

Regeringen har i dag överlämnat inspektionens framställning och remissvaren till kreditmarknadskommittén. Under den tid kommitténs arbete pågår kommer bankinspektionen och regeringen att noggrant följa utvecklingen och, om det behövs, vidta erforderliga åtgärder.

Anf. 84 PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min och Nic Grönvalls frågor till statsrådet.

Vi är något förvånade över bankinspektionens förslag om tillfällig lagstiftning med syfte att begränsa möjligheterna att förvärva aktier i bankaktiebolag. Vi tycker att förslaget är anmärkningsvärt, i synnerhet när det läggs fram endast några få dagar efter höstens riksdagsval. Indirekt pekar man ut enskilda svenskar att mer eller mindre kunna vara potentiella brottslingar, om de skulle förvärva en aktiemajoritet, om de skulle komma att ta styrelserepresentation, om de skulle komma att missbruka sin styrelserepresentation genom att försöka tillskansa sig egna fördelar på grund av sitt ägande.

Remissopinionen har, som statsrådet själv sagt, varit massiv mot förslaget

om en tillfällig lagstiftning. Vi tycker att förslaget från bankinspektionen har skadat bankernas möjligheter till kapitalanskaffning och skapat oro på marknaden. Vi tycker också att frågan har handlagts oskickligt. Dessutom tycker vi att det är ett osunt förslag.

Jag vill därför fråga statsrådet: Har det verkligen inte förekommit några kontakter mellan finansdepartementet och bankinspektionen redan i förväg som kunde ha gjort att man hade sluppit denna ytterst obehagliga debatt? Finns det inte redan nu tillräckliga möjligheter för regeringen att vidta åtgärder om något missbruk eventuellt skulle förekomma, om någon eventuellt skulle skapa sig en ny majoritet i ett bankaktiebolag?

Regeringen har redan nu möjlighet att godkänna ordförandena i bankstyrelserna, och man har redan nu representation i bankstyrelserna. Vad är det som är nytt och nu har kommit fram som har aktualiserat det här förslaget? Har inte finansdepartementet rådgjort med bankinspektionen innan debatten kom upp?

Anf. 85 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Jag vill först rikta invändningar mot Per Westerbergs beskrivning av vad som har förevarit.

Finansdepartementet har en representant i bankinspektionens styrelse och har på det sättet varit informerad om den diskussion som har förts i bankinspektionen. Det är inte finansdepartementet som skall bevaka huruvida man i bankerna får en tillfredsställande utveckling – det är bankinspektionens uppgift. Därför är det riktigt att bankinspektionen följer verksamheten och vid behov tar de initiativ som krävs.

Här har bankinspektionen tagit ett initiativ. Vi har gjort en bedömning som är en annan än bankinspektionens, och den har jag redogjort för här.

Anf. 86 PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Det är anmärkningsvärt att finansdepartementet, när det uppenbarligen har varit informerat om att bankinspektionen ämnade gå ut med detta drastiska förslag om en tillfällig lagstiftning, inte försökte sätta stopp för den debatten redan i förväg. Eftersom man har representation i bankinspektionen skulle man väl inte gå med på att en sådan här försöksballong skickades upp, om det inte vore just en försöksballong för att få till stånd en lagstiftning i frågan.

Vad har förorsakat denna försöksballong om en tillfällig, mycket snabb lagstiftning varom förslag skulle läggas fram bara några få dagar efter valdagen? Är verkligen det enda skälet den möjligheten att man skulle kunna få en ny aktiemajoritet i en bank och att denna skulle kunna få styrelsrepresentation och eventuellt skulle komma att missbruka sin ställning?

Anf. 87 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Det är anmärkningsvärt att Per Westerberg säger att finansdepartementet skall ingripa mot en självständig myndighet som har fullgjort sin ämbetsskyldighet. Vi kommer inte att göra något sådant i fortsättningen heller.

Anf. 88 PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Det är inte det som det i första hand är fråga om. Denna myndighet har inte kunnat presentera några sakliga skäl till att man vill föreslå en tillfällig lagstiftning endast ett år innan kreditmarknadskommitténs förslag skall läggas fram. Den har endast kommit med mycket vaga antydningar mot enskilda företag och enskilda personer vilka saknar relevans i sammanhanget.

Det måste trots allt vara regeringen som är initiativtagare. Det är det jag antyder, och det är därför som jag frågar: Vad har föranlett detta förslag?

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1985/86:45 om regeringens förslag till ny lag om näringsförbud m. m.

Anf. 89 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Karin Ahrland har – mot bakgrund av att finansminister Feldt vid en presskonferens den 26 juli aviserade en lagrådsremiss om en ny lag om näringsförbud m. m. och en sådan inte kommit ännu den 3 oktober – frågat finansministern om han avser att presentera någon sådan remiss och vad orsaken i så fall är till att regeringen valde att på ett så tidigt stadium presentera förslaget för pressen.

Arbetet inom regeringen är numera så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Jag vill då konstatera att lagförslaget i fråga expedierades till lagrådet den 14 oktober. Orsaken till att det inte har skett tidigare är att remissen, som är omfattande, har fordrat en avsevärd redaktionell bearbetning som varit tidskrävande.

Anf. 90 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Ja, nog är remissen omfattande – jag har lagt den på min bänk, den är så tung att jag inte orkar bära upp den hit till talarstolen.

Den 26 juli berättade statsrådet Feldt om denna lagrådsremiss. Det var mycket folk på presskonferensen, och finansministern lovade att lagrådsremissen skulle komma inom ca 14 dagar. När jag ställde frågan hade det inte gått 14 dagar, det hade gått 14 dagar och två månader. Jag hade nästan börjat hoppas att regeringen hade ångrat sig, vilket hade varit det allra bästa – detta är ingen lagrådsremiss som någon i oppositionen har längtat efter.

Men i propositionslistan aviserade regeringen också ett lagförslag i december. Jag undrar hur det skall hinna komma till riksdagen till dess.

Jag kan naturligtvis inte lasta statsrådet Johansson – som är ny i ämbetet och som jag ber att få gratulera – för vad regeringen inte har gjort innan han blev statsråd. Det hade alltså varit bäst om det hade varit gjort.

Jag vill gärna påminna ett nytt statsråd om att ett enigt konstitutionsutskott vid olika tillfällen i skarpa ordalag har påpekat att riksdagen ogillar detta system, där regeringen först går ut och presenterar sina förslag, vare sig det är

Prot. 1985/86:13
17 oktober 1985

*Om kompetenskraven
för styrelseledamöter
i löntagarfonderna*

lagrådsremisser eller propositioner, för pressen men inte informerar riksdagen. Det är faktiskt i detta hus som förslagen skall behandlas och besluten fattas. Av det skälet är vi här intresserade av att se förslagen så att vi kan kommentera dem i någon mån redan när de kommer och slipper läsa om dem i tidningarna.

I dag är statsrådet Johansson ny och i början av sin bana. Ta detta som en uppmaning från en före detta ledamot i konstitutionsutskottet om hur riksdagen vill ha det!

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1985/86:79 om kompetenskraven för styrelseledamöter i löntagarfonderna

Anf. 91 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Per-Richard Molén har mot bakgrund av bl. a. Norra löntagarfondens engagemang i AB Ljusne Kätting frågat finansministern vilka krav på kompetens och omdöme han ställer på styrelseledamöterna i löntagarfonderna.

Arbetet inom regeringen är numera så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Bestämmelserna om löntagarfondstyrelserna finns i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden. Regeringen utser samtliga nio ledamöter och fyra suppleanter. Minst fem av ledamöterna och två av suppleanterna skall företräda löntagarintressen genom engagemang i facklig organisation eller på annat sätt. Löntagarfondstyrelserna skall ha en regional anknytning. Detta innebär att ledamöter och suppleanter genom bosättning eller på annat sätt bör ha anknytning till en viss region.

Kraven i övrigt på styrelseledamöterna bestäms i huvudsak av syftena med löntagarfondstyrelsernas verksamhet. Styrelsen ses som ett organ för att bevaka löntagarnas intressen av en sund ekonomisk utveckling, full sysselsättning och ett ökat inflytande genom medägande i företagen. I förarbetena till lagstiftningen har det också framhållits att det är värdefullt att det i styrelserna ingår personer med erfarenhet från näringsliv och kapitalmarknad.

Anf. 92 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Jag får tacka löne ministern för svaret – ett svar som jag tar emot för herr Molén. Det var formellt ett mycket korrekt svar, men reellt innehöll det ingenting.

Vi har nu sett hur löntagarfonderna arbetar, hur de har gjort sina riskkapitalplaceringar och hur de har missat prognoser: Ljusne Kätting först plus 8 miljoner, efter knappt ett år minus 25 miljoner och efter ytterligare några månader minus 60 miljoner. Om vi hade tagit Volvos siffror hade det visat sig vara minus 16 miljarder våren 1985 och ca minus 40 miljarder på slutet.

Därför måste jag upprepa frågan till löne ministern: Har ni inga mer reella,

konkreta krav på dem som skall använda och investera löntagarfondernas pengar? Eller skulle ni hemskt gärna vilja lägga ner löntagarfonderna?

Prot. 1985/86:13
17 oktober 1985

Anf. 93 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Självfallet har vi krav på dem som sätts in i löntagarfondernas styrelser. Vi kommer emellertid inte att ge ett omdöme om varje enskild affär som görs i löntagarfonderna, utan den verksamheten granskas av särskilt utsedda revisorer och av riksrevisionsverket, som avger utlåtande därom.

Meddelande om interpellationer

Anf. 94 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Det finns flera exempel än de jag nämnde, t. ex. Västfondens placeringar i Farmaslakt och i Dockhuset osv. De få riskplaceringar som har gjorts har inte varit särskilt lyckosamma. Sådana slutsatser kan man dra. Löntagarfonderna har vidare gjort korta aktieaffärer på börsen, och jag kan inte se att detta uppfyller de krav som ställdes i propositionen, som antogs av en majoritet i riksdagen. Sedan har de placerat i statspapper. En del löntagarfonder har t. o. m. lånat pengar för korta affärer.

Är det inte så, att ni måste tänka om när det gäller hur de här fonderna skall skötas – eller rättare sagt lägga ner dem?

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1985/86:43 och 44 till bostadsutskottet

1985/86:45 och 46 till lagutskottet

1985/86:47–51 till justitieutskottet

1985/86:52–62 till utbildningsutskottet

1985/86:63 till skatteutskottet

25 § Anmälades och bordlades

Proposition

1985/86:18 Godkännande av protokoll nr 8 till konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

26 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 17 oktober

1985/86:30 av *Inga Lantz* (vpk) till statsrådet Anita Gradin om behandlingen av asylsökande barnfamiljer:

Många flyktingbarn far illa när de kommer till Sverige och väntar på utredning om familjen skall få stanna eller inte. Det händer att polisen sätter

Prot. 1985/86:13
17 oktober 1985

Meddelande om interpellationer

flyktingbarn i arrest medan utredningen pågår. Genom detta förvärras självfallet barnens redan svåra situation. Barnens egen situation utreds mycket sällan.

Det finns i dag en omfattande kunskap om hur krisupplevelser påverkar barns psykiska hälsa. Följderna för barnen av t. ex. krigsupplevelser beror dels på själva händelserna, dels också på hur starkt eller bräckligt det sociala skyddsnätet kring barnen är. Det är uppenbart att barn som redan tidigare tvingats gå igenom svåra upplevelser skadas ytterligare, om de sätts i arrest skilda från sina föräldrar eller andra vuxna nära anhöriga.

Barnen och deras familjer har, innan de kommit till vårt land, genomgått svåra umbäranden och lidanden. Sverige får inte ytterligare försvåra och fördärva deras liv.

Med hänvisning till ovanstående vill jag fråga invandrarministern:

Är regeringen beredd att ändra på dessa orimliga förhållanden genom att

1. stoppa direktavvisningen av barnfamiljer?
2. förbjuda tvångsingripanden mot barnfamiljer?
3. tillse att alla flyktingbarn får genomgå en barnpsykiatrisk bedömning av kvalificerad personal?

1985/86:31 av *Björn Samuelson* (vpk) till statsrådet Bengt Göransson om åtgärder mot mobbning i skolan:

Enligt en undersökning gjord av professor Dan Olweus är var tionde elev i grundskolan utsatt för någon form av mobbning. Undersökningens uppgifter manar till eftertanke.

I skolan finns tydligen en del elever som mår så dåligt att de har ett behov av att slå och "psyka" andra elever eller varandra. Det finns andra elever som mår dåligt för att de blir mobbade. Risken är att den som blir mobbad till slut får så illa av detta att han eller hon själv börjar slå och tråka andra – cirkeln vidgas och sluts om vartannat.

Naturligtvis är den allvarliga situation som nu avslöjats om mobbningsförhållandet i våra skolor en politisk fråga. Problemet har många underliggande faktorer inom områden som boendesociala villkor, tänjda gränser för våldsaccepterande, tillgång till och villkor för kulturutbud och kulturutövande, möjlighet till självkänedom, familjeekonomiska villkor, förändrade uppväxtvillkor på grund av arbetslöshet, starka förändringar av den traditionella familjebilden osv.

Inom skolans område handlar problematiken till stor del om vad vi kommunister kallar för rätten till bildning och fostran. Denna rätt måste också omfatta att kunna delta i den offentliga skolans undervisning utan att bli trakasserad. Det är en skyldighet för de myndigheter och politiska organ som är ansvariga för skolan att se till att varje elevs rätt till bildning och fostran förverkligas på ett jämlikt sätt.

Jag vill därför fråga utbildningsministern:

Vilka åtgärder är ministern beredd att vidta för att komma till rätta med mobbningen i skolan?

Den sysselsättningsökning som följer i varje högkonjunktur vare sig kan eller skall förnekas. Det är dock oroande att ökningen av antalet riktiga jobb 1984–1985 varit alltför liten för att minska arbetslösheten. Skälen till detta är att det endast är de stora utpräglade exportföretagen inom industrin som haft fullgod fart medan små och medelstora företag och särskilt den privata service- och tjänstesektorn ej förmått öka antalet arbetstillfällen i tillräcklig utsträckning på grund av den förda ekonomiska politiken.

Regeringens påstående, att arbetslösheten minskar, härrör från förhållandet att man på toppen av högkonjunkturen lyckats underskrida det egna arbetslöshetsrekordet som uppnåddes under 1984.

Total arbetslöshet
1982–1985
1 000-tal personer

	1982 kvartal				1983 kvartal				1984 kvartal				1985 kvartal	
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2
Total arbetslöshet	286	267	264	293	331	307	289	324	364	333	315	329	335	293

(Källor: SCB/AKU, AMS)

Regeringen redovisar i kompletteringspropositionens treårskalkyl sysselsättningsmålsättningen 2,0 % öppen arbetslöshet. Man förutsätter då att omfattningen av kortvariga sysselsättningsformer inom ramen för AMS verksamhet förblir fortsatt stor. Jämfört med den nu rådande arbetslöshetssituationen står vi långt från regeringens mål.

I utgången av högkonjunkturen är arbetslösheten lika hög som under det utpräglade krisåret 1982.

Arbetslöshet september 1982–1985

	Sept. 1982	Sept. 1983	Sept. 1984	Sept. 1985
Öppen arbetslöshet	176 100	177 200	140 000	144 000
Korta arbetsmarknadspolitiska åtgärder	61 500	77 800	125 800	92 300
Öppen och dold arbetslöshet	237 600	255 000	265 800	236 300

(Källor: AMS, SCB/AKU)

Förklaringen till den fortsatt höga arbetslösheten är främst att antalet tillkommande nya jobb varit otillräckligt för att motsvara tillströmningen av nya arbetssökande på arbetsmarknaden. Sysselsättningseffekterna av regeringens politik har helt enkelt varit otillräckliga. Skilda, men samstämmiga, bedömningar visar att efterfrågan på arbete kommer att öka också de närmaste åren. Mellan 20 000 och 30 000 nya arbetssökande kommer att

söka sig ut på arbetsmarknaden årligen. Förutsatt oförändrad sysselsättningspolitik och en försämrad konjunktur leder utvecklingen obevekligen till växande arbetslöshet. Situationen riskerar att försämrats ytterligare om regeringen inte når inflations-, underskotts- och lönekostnadsökningmålen. Det är därför fullt realistiskt att varna för en situation med 5 % öppen arbetslöshet och fortsatt mycket hög dold arbetslöshet inom bara några få år.

Försvaret av den fulla sysselsättningen kan endast bli framgångsrikt om regeringen klarar de centrala ekonomiska målen och därutöver också öppnar förutsättningarna för nya växande arbetsmarknader.

Mot bakgrund av ovanstående anholder jag att till arbetsmarknadsministern få framställa följande frågor:

1. När beräknar regeringen uppnå målet 2 % öppen arbetslöshet?
2. Hur omfattande kommer försämringen av situationen på arbetsmarknaden att bli under 1986 och 1987 enligt regeringens bedömning?
3. Vilka konsekvenser kommer detta att få för arbetsmarknadspolitiken inriktning?
4. Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att åstadkomma en tillräckligt snabb ökning av antalet jobb på den reguljära arbetsmarknaden?
5. Inom vilka områden på arbetsmarknaden kan den nödvändiga sysselsättningen förväntas ske?
6. Vilka alternativ för att upprätthålla hög sysselsättning och låg arbetslöshet har regeringen i beredskap om sysselsättningstillväxten på den reguljära arbetsmarknaden blir otillräcklig?

1985/86:33 av *Per Stenmarck* (m) till utrikesministern om Raoul Wallenbergs öde:

Den i TV visade filmen om Raoul Wallenbergs liv har återigen riktat många blickar mot en stor svensk människas öde. Den insats som Wallenberg gjorde i Budapest under slutet av andra världskriget räddade livet på bortemot 100 000 judar.

Sedan januari 1945 är Raoul Wallenberg försvunnen. Att han fördes bort av sovjetisk militär är klarlagt – förmodligen anklagad för att vara amerikansk agent. Först många år senare har Sovjet meddelat, att Raoul Wallenberg avled i Ljubljankafängelset i Moskva den 17 juli 1947.

Det finns emellertid mycket som motsäger detta. Sovjet har aldrig företett några som helst bevis, och flera människor, som suttit i fångenskap i Sovjet, har vittnat om att de träffat Raoul Wallenberg efter 1947.

Intresset för Raoul Wallenberg – hans gärning och hans öde – har enbart ökat med åren. I dag är han närmast att beteckna som en legend. För några år sedan blev Raoul Wallenberg hedersmedborgare i USA. Förhoppningsvis kommer bl. a. detta att innebära att president Reagan tar upp frågan vid sitt möte med den sovjetiske partisekreteraren Gorbatjov senare i år.

Här i Sverige har vi anledning att ställa frågan: Har vi gjort tillräckligt för att bringa klarhet i Raoul Wallenbergs öde? Har olika svenska regeringar – alltsedan 1945 – ansträngt sig tillräckligt mycket för att få ett acceptabelt

svar? Har något direkt krav på Raoul Wallenbergs frigivande någonsin framförts?

Raoul Wallenberg föddes 1912. Han kan fortfarande befinna sig i livet. Det är vår skyldighet, både mot honom och mot hans familj, att göra nya efterforskningar.

Vilka initiativ är utrikesministern beredd att vidta i syfte att bringa klarhet i Raoul Wallenbergs öde?

Prot. 1985/86:13
17 oktober 1985

Meddelande om frågor

27 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 17 oktober

1985/86:90 av *Maud Björnemalm* (s) till socialministern om bättre information om läkemedels biverkningar:

Många människor är i dag skakade över det lidande och de tragedier som läkemedlet Sulfapral orsakat. Många frågar sig om man törs använda den medicin som läkaren ordinerar. Är läkarna tillräckligt informerade om medicinernas eventuella biverkningar?

Min fråga till socialministern: Anser socialministern att kunskaperna om och kontrollen av de läkemedel som introduceras på marknaden är tillräckliga, och vad kan göras för att undvika liknande händelser?

1985/86:91 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till statsrådet Anita Gradin om behandlingen av asylsökande:

Enligt flitigt förekommande uppgifter i massmedia talas det om att asylsökande vid gränserna blir godtyckligt och olika behandlade. Ja, det talas t. o. m. om övergrepp från polisens sida.

Är invandrarministern beredd att vidta förändringar i gällande bestämmelser så att tveksamhet från polisens sida vad det gäller behandlingen av asylsökande inte uppstår?

28 § Kammären åtskildes kl. 16.55.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Gunborg Apelgren